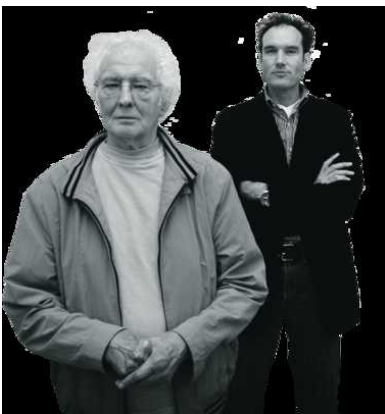

Moedergeluk

Jan Wolkers, Moeder met kind. Brons, 1953.

Foto Annabel Miedema

Onno Blom werkt aan de biografie over Jan Wolkers. Voor V houdt hij daarover een dagboek bij - waarvan we in zoveel delen de notities presenteren.

Soms is een beeld niet wat het in eerste instantie lijkt. Meer lagen geven een lading die je anders laat kijken.

ONNO BLOM

Het beeld was me al vertrouwd voordat ik wist wie Jan Wolkers was. Deze bronzen moeder met zonnehoed, kindje op haar schouder, stond in het Leidse Plantsoen aan de overkant van het water van de Singel waarop mijn jongenskamer uitkeek. Als ik in de bocht van de Singel fietste of door het Plantsoen wandelde, was het beeld een vanzelfsprekende aanwezigheid. Ze was er altijd. Stilletjes rustte ze op haar voetstuk tussen de oude bomen.

Met het ontwerp voor Moeder met kind dong Wolkers in 1953 mee naar de Prix de Rome. Zijn vrouw Maria heeft ervoor geposeerd. Rechte rug, haar ene been een stap naar voren en op haar hoofd een strooien zonnehoed. Ze tilde hun net geboren zoontje Jeroen met haar linkerarm op haar rechterschouder. Jeroen legde zijn hoofdje in haar nek.

Wolkers won de Prix de Rome niet, maar het beeld werd wel met lof overladen. Toen de gemeente Leiden het beeld aanschafte, in brons liet gieten en in 1956 in het Plantsoen neerzette, schreef de krant dat de jonge beeldhouwer de intieme verhouding tussen moeder en kind goed had getroffen. 'Uit de houding van de moeder spreekt liefde, maar ook bescherming. Het kind voelt zich in haar armen volledig veilig.'

Wrang genoeg had Wolkers dat wel in zijn beeld willen leggen, maar voelde hij precies het tegenovergestelde. Hij vond dat Maria tekortschoot als moeder. Het gruwelijke bewijs daarvan was de dood van hun dochtertje Eva, die twee jaar daarvoor was omgekomen bij een ongeluk toen Maria het meisje uit het oog had verloren. Wolkers had Maria de verschrikkelijkste verwijten gemaakt. Jeroen, het kindje na Eva, had de verhoudingen weer moeten herstellen - maar dat gebeurde niet.

Die verscheurdheid heeft Wolkers verbeeld in Turks fruit. Daarin liet hij Olga, zijn mooie rooie romanheldin, poseren met een pop om het moedergeluk te verbeelden. 'Ze stond er maanden mee, soms zes uur per dag. Maar als het even kon, als ik aan de achterkant van het beeld werkte, legde ze hem steeds gauw aan haar voeten.'

Als de Commissie voor Stadsverfraaiing komt kijken naar het beeld zijn de leden erg

enthousiast. Op een vergrijsde functionaris na, die de profetische woorden spreekt: 'Het lijkt wel of die moeder bang is van dat kind.'

'En zo is het', schreef Wolkers in Turks fruit.

Moeder met kind straalde voor mij altijd geborgenheid uit. Een gevoel van thuis - hoe kan het ook anders, zo vlak bij het huis van mijn eigen moeder. Maar nu ik het verhaal van het beeld ken, heeft het iets sinisters gekregen.

Toen ik donderdagavond van het huis van mijn ouders terugfietste naar mijn eigen huis in dezelfde buurt, mijn dochtertje van 5 achterop, en in de bocht van de Singel naar de overkant keek, wist ik niet wat ik zag. Het beeld stond niet stilletjes tussen de bomen, maar leek wel diep adem te halen om van de sokkel te springen. Het kindje klemde zich angstig vast aan zijn moeder.